

ΞΥΣΤΕ ΕΝΑΝ ΑΛΤΡΟΥΙΣΤΗ ΚΑΙ ΘΑ ΒΡΕΙΤΕ ΕΝΑΝ ΥΠΟΚΡΙΤΗ (του Χάρη Ναξάκη)

✘ Ο Φρανς ντε Βάαλ είναι ίσως ο κορυφαίος σήμερα ερευνητής της συμπεριφοράς των πρωτευόντων.

Στο βιβλίο του «*Πρωτεύοντα και φιλόσοφοι, πώς εξελίχθηκε η ηθική*», εκδόσεις Αλεξάνδρεια, ο συγγραφέας έχει στόχο όλους αυτούς που θεωρούν ότι ηθικότητα είναι ένας λεπτός υμένας βερνικιού που επιστρώνεται σε έναν ανήθικο πυρήνα.

Είμαστε κατά βάση κακοί, αχαλίνωτα όντα και η καλοσύνη μας είναι ένας μανδύας που μας φοράει ο πολιτισμός;

Ο Φρανς ντε Βάαλ, χωρίς να αρνείται την εγωιστική και αχαλίνωτη ανθρώπινη φύση, υποστηρίζει ότι ταυτόχρονα από τη φύση μας είμαστε και αλτρουιστές.

✘

Ας δώσουμε ένα παράδειγμα. Μόλις ένα πολιτικό κόμμα καταλαμβάνει την εξουσία διορίζει συγγενείς και φίλους σε διάφορες επιτελικές ή μη κρατικές θέσεις.

Για πολλούς -και όχι αδικαιολόγητα- η πρακτική αυτή, που συνεχίζεται σήμερα και από την κυβερνώσα Αριστερά, οδηγεί στην απώλεια του ηθικού της πλεονεκτήματος.

Ως ηθικό πλεονέκτημα θεωρείται ότι η Αριστερά, σε αντίθεση με τη φιλελεύθερη ιδιοτελή και ατομοκεντρική αντίληψη, εμφορείται από έναν κώδικα που δίνει έμφαση στην ανιδιοτέλεια και τον αλτρουισμό.

Γιατί όμως κάτω από το πέπλο της ανθρώπινης ηθικότητας υπάρχουν εγωιστικά πάθη ωσάν η ηθικότητα (π.χ. η αλτρουιστική συμπεριφορά) να είναι μια προσποίηση ανιδιοτέλειας, ένας

τρόπος δηλαδή να κρύβουν οι άνθρωποι από τον εαυτό τους τα αληθινά ιδιοτελή και εγωκεντρικά κίνητρά τους; Γιατί ανεξάρτητα από την πολιτική τοποθέτηση -φιλελεύθερος, αριστερός ή κομμουνιστής, δεξιός ή σοσιαλιστής- ξύνοντας έναν αλτρουιστή θα βρούμε από κάτω έναν υποκριτή;

Ο ιδιοτελής αλτρουισμός είναι πραγματικό στοιχείο της ανθρώπινης φύσης και ο πάροχός του ενδιαφέρεται να ωφελήσει κατά κύριο λόγο τον εαυτό του και την ομάδα του.

Η ανθρώπινη ηθική, και ειδικότερα η αλτρουιστική συμπεριφορά, εξελικτικά αναπτύχθηκε στο ανθρώπινο είδος για να ωφελήσει την έσω-ομάδα (οικογένεια, φατρία, φυλή) και την επιβίωσή της σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον.

Οι μορφές που έχει πάρει είναι: α) αλτρουισμός προς όφελος των ιδίων απογόνων, β) ευνοϊκή μεταχείριση των στενών συγγενών, γ) ανταποδοτικός αλτρουισμός, σου δίνω με την προσδοκία ότι θα μου ανταποδώσεις τη χάρη ή σου δίνω δημιουργώντας τη φήμη του αλτρουιστή, γεγονός που θα μου αποφέρει ανταποδοτικά οφέλη στο μέλλον.

Οι παραπάνω μορφές αλληλοβοήθειας μεταξύ του γονέα και των παιδιών του ή μεταξύ αδερφών ή στενών συγγενών ευνοεί την κλειστή έσω-ομάδα και την ιδιωφέλεια του ατόμου, έχει ως βάση την ιδιοτέλεια και δεν μπορεί να αποτελέσει βάση της ανθρώπινης ηθικής.

Συνήθως όσο απομακρυνόμαστε από την έσω-ομάδα ή διαψεύδεται η προσδοκία μας ότι θα μας ανταποδώσουν μια βοήθεια, τόσο αποδυναμώνεται ο αλτρουισμός μας.

Ο αυθεντικός αλτρουισμός εκφράζεται σε άτομα που δεν αποτελούν μέλη της έσω-ομάδας, είναι η ανταπόκριση στις ανάγκες του άλλου, διότι μόνο τότε το άτομο αναγνωρίζει ότι πρέπει να ανταποκριθεί σε ανάγκες που είναι διαφορετικές από τις δικές του.

Η κυβερνώσα Αριστερά διακηρύσσει ότι οι διορισμοί «ημετέρων»

είναι ηθικά νομιμοποιημένοι γιατί ο σκοπός, μια πιο δίκαιη κοινωνία, είναι ανιδιοτελής.

Αρκεί δηλαδή ο σκοπός να είναι ως πρόθεση ηθικός για να δικαιολογηθούν τα πιο ιδιοτελή κίνητρα. Η χρήση όμως μη έντιμων μέσων δεν διαφθείρει τον ηθικό σκοπό;

Αν το υποκείμενο του μετασχηματισμού μιας κοινωνίας σε πιο δίκαιη συμμετέχει αγόγγυστα σε μια ζωή ιδιοτελή, για ποια άλλη κοινωνία μιλάμε;

Αν το υποκείμενο στον δυτικό νεωτερικό πολιτισμό έχει μετατραπεί σε κτητικό ατομιστή, σε μια μηχανή επιβίωσης του εαυτού του, δεν πρέπει μια πολιτική συλλογικότητα που θέλει να αντιταχθεί σ' αυτή την έκπτωση του υποκειμένου να ενισχύει έμπρακτα τον αυθεντικό αλτρουισμό και να περιορίζει την ιδιοτέλεια;

Το ηθικό πλεονέκτημα της Αριστεράς θα χαθεί όσο αρνείται να χαλιναγωγήσει την ύβρη που φέρουμε μέσα μας ως άτομα, την τεράστια αφθονία ιδιοτελούς αλτρουισμού και βούλησης για ισχύ και κυριαρχία.

Για να συμβεί αυτό, πρέπει έμπρακτα να συμπεριφερόμαστε ανιδιοτελώς και όχι ως ιδιοτελείς αλτρουιστές, ευνοώντας τον εαυτό μας, τους γόνους μας, τους συγγενείς, τους φίλους, την έσω-ομάδα.

Οι άνθρωποι δεν είναι όμως μόνο ιδιοτελείς αλτρουιστές, εγωιστές και ανταγωνιστικοί και η ηθικότητά τους δεν είναι απλώς μια λεπτή επίστρωση βερνικιού που δημιουργεί ο πολιτισμός πάνω σε μια αμοραλιστική φύση.

Η ηθικότητά μας είναι ριζωμένη στη φύση μας όπως και η ιδιοτέλεια και εκφράζεται στις σχέσεις μας με τους παρείσακτους άλλους, για παράδειγμα στους πρόσφυγες, όταν θέτουμε τον εαυτό μας στη θέση του άλλου (Φ. ντε Βάαλ), υποτάσσοντας την εγωιστική μας προδιάθεση αντιλαμβανόμενοι τις επιθυμίες και τις ανάγκες του άλλου, χωρίς τον ψυχρό

υπολογισμό μελλοντικών κερδών για μας.

Η διεύρυνση της συμπόνιας, της καλοσύνης εκτός της δικής μας ομάδας είναι η πραγματική ηθικότητα, διότι είναι μια αμερόληπτη ηθικότητα.

Χάρης Ναξάκης

Καθηγητής Οικονομικών στο ΤΕΙ Ηπείρου, συγγραφέας

charisnax@yahoo.gr

Επιμέλεια: Γιώργος Σταματόπουλος

Πηγή/φωτογραφίες: [Η Εφημερίδα των Συντακτών, efsyn.gr](http://www.efsyn.gr)